

PO USMRTITVI IMRE NAGYJA IN TOVARIŠEV

Mednarodna važnost dogodkov na Madžarskem**Brez morale je sodelovanje med državami nemogoče - Zaostritev mednarodnega položaja**

Zadnja leta je malokateri dogodek v svet tako globoko vzburkal mednarodno javno mnenje kot usmrtitev bivšega ministrskega predsednika Imre Nagyja in njegovih sodelavcev.

V mnogih prestolnicah so oblasti morala zastražiti poslopja sovjetskih diplomatskih predstavništev, da bi ne vdrila vanje razjarjena množica, proti usmrtitvi so protestirali zapadni parlamenti, zunanji ministri in načelniki vlad, zoper krvavo dejanje je nastopil poseben odbor Združenih narodov in ga uradno obsodil.

Zelo značilno pa je, da se je zavoljo usmrtitve Nagyja in tovarišev polastilo ogorčenje tudi številnih ljudi v marksističnem taboru. Glavnega tajnika poljske komunistične stranke Gomulko je nepričakovano novica tako presunila, da več ur ni mogel priti k sebi in da se mu ni smel ta čas nihče približati.

ZAKAJ TOLIKO OGORČENJE

Gomulkinova jeza je razumljiva, če pomislimo, da je na zadnjem sestanku z Janošem Kadarjem obljubil podpreti politiko ogrske vlade samo pod pogojem, da se Nagyju in njegovim sodelavcem ne bo nič hudega zgodilo.

Še več vzroka biti užaljeni in ogorčeni imajo seve Jugoslovani. Ko se je Nagy s svojo skupino zatekel v poslopje njihovega veleposlaništva v Budimpešti, je veleposlanik Soldatič dovolil Nagyju in spremljevalcem zapustiti zgradbo šele tedaj, kadar je imel v žepu pisano jamstvo, da se jim ne bo nič primerilo. Za njihovo svobodo in varnost so jamčili ravno tako Rusi kot Janoš Kadar. Toda komaj so se pojavili na cesti, so jih Rusi zgrabili in odpeljali.

Še danes se Soldatič trese od užaljenosti, ko se spomni na to prevaro.

Podobno jamstvo, da se Nagyju ne bo nič pripetilo, je Janoš Kadar ponovil Titu še pred meseci, ko se je z njim sestal v Karađorževu.

Pred dnevi je voditelj italijanskih socialistov Nenni izjavil, kako je bilo tudi njemu obljubljeno, da se Nagy in tovariši nimajo ničesar bati. Da so bili navzlic temu usmrčeni, navdaja seveda tudi Nennija z grenko ozlovoljenostjo.

MORALNA NAČELA V POLITIKI

Vzrok tolikega ogorčenja je torej najprej moralne prirode. Čeprav komunisti in marksisti ne dajo prav nič na vero, zahtevajo od bližnjega, zlasti pa od strankarskih somišljenikov, da se v občejanju z njimi drže določenih moralnih načel.

Ljudem, ki so z njimi zahrbtni in lažnivi, ki gazijo častno besedo in krše pogodbe, tudi oni ne zaupajo ter jih ne spoštujejo. Moralni zakoni, predstavljajoči za kristjana nespremenljive, večno veljavne duhovne vrednote, se sicer na podlagi materialistične filozofije marksizma ne morejo utemeljiti, toda v življenju nastopijo čestokrat trenutki, ko tudi marksisti spoznajo, da je morala mogoča stvarnost, brez katere je sleherno sožitje in sodelovanje med ljudmi, vladami in narodi nemogoče.

Kako naj se zaneseš na ljudi in z njimi sodeluješ, če te vsak hip lahko prevarijo ter ti požro dano besedo? Tak očiten primer nam nudi ravno žalostna zadeva Imre Nagyja in od tod globoko ogorčenje tudi v vrstah marksistov in komunistov.

POLITIČNO OZADJE USMRTITEV

Toda voditelji v Kremlju so brez dvoma bistri ljudje, ki so dobro vedeli, kakšne učinke lahko izzove njihova politika nasilja v svetu.

Splošen napad na Jugoslavijo

Voditelji podložniških držav so pa že iz osebnih razlogov primorani braniti stalinovsko politiko. Na oblast so prišli po milosti pokojnega diktatorja in, če bi povsem zmagala protistalinovska smer, kot je začetkom nameraval Hruščev, bi bili vsi prej ali slej strmoglavljeni in plačali svojo vdanost Stalinu bržkone z življenjem.

Branec politiko krute brezobzirnosti in nepopustljivosti, branijo potemtakem le svojo — kožo.

Za časa pokojnega Stalina so bili vsi seve nasprotniki maršala Tita. Vedeli so namreč, kaj se jim utegne zgoditi, ako bi ravnali drugače. Značajni in neustrašni Gomulka, ki si je tedaj upal braniti Jugoslovane, je prišel v ječo in si je komaj rešil življenje. Rajk in drugi madžarski »titovci« ter njihovi bolgarski in albanski somišljeniki so pa končali na vislicah.

Ko je Tito v borbi proti Stalinu in Informbiroju zmagal ter so ga voditelji Sovjetske Rusije prišli v Beograd prosit pred vsem svetom oprostjenja, je stalinovce v podložniških deželah prešinil strah, kaj bo zdaj z njimi.

Razumljivo je zategadelj, da se jim je odvalil kamen s srca, brž ko so videli, da se celo sam Hruščev vrača k nasilnim stalinovskim političnim sredstvom. Nedavna občna zborstva komunistov v Bolgariji in na Češkoslovaškem se nista tako rekoč ukvarjala z

Glavno vprašanje, s katerim si opazovalci sedaj belijo glavo, je, zakaj so se državni ki v Moskvi vsemu nakljub odločili za tako politiko, in kakšne bodo posledice v mednarodnem življenju.

*Ena stvar je vsekakor izven vsakega dvoma. Doba popuščanja in razstalinizacije, ki jo je Hruščev uvedel v sovjetsko politiko na 20. občnem zboru boljševikov, je zaključena. Hruščev, znan po svojih besnih napadih na Stalinove surove metode, se je zdaj sam oprijel istih sredstev zastraševanja in nasilja.

Zakaj? Zato, ker so v Rusiji in skoro v vseh drugih komunističnih državah prišli spet do velikanskega vpliva stalinovci, ki trde, da je Hruščev s svojim popuščanjem težko ogrozil same temelje sovjetskega imperija: dokaz so delavski nemiri v Vzhodni Nemčiji l. 1953, nasilni dogodki na Poljskem in ljudska vstaja na Madžarskem oktobra 1956. Da je Hruščev še nekaj časa nadaljeval tako politiko, bi se bile podložniške dežele druga za drugo odcepile od Moskve in sovjetski imperij v Evropi bi bil razpadel.

drugim kot z obsojanjem Jugoslavije in njene uporniške politike do Moskve.

KITAJSKA ZAGONETKA

Mnogi opazovalci so se čudili, zakaj so se na čelo protijugoslovanske gonje postavili ravno kitajski komunisti. Saj je vendar znano, da je Mao Tse Tung imel ravno tako kot Tito velike težave s Stalinom, ki je dolgo podpiral njegovega nasprotnika Čang Kaj Šeka. Mao Tse Tung je prišel na oblast proti Stalinovi volji!

Voditelj kitajske revolucije pa tudi za Hruščeva ni mogel biti preveč navdušen. Ta je namreč hotel imeti vrhunski sestanek z zastopniki Zapada ter urediti odnose med Vzhodom in Zahodom, ne da bi se pri tem najmanj oziral na Kitajce. Za pomirjenje sveta ni stavil Ameriki niti pogoja, da uradno prizna rdečo Kitajsko ter jo pripusti v Organizacijo združenih narodov!

OBNAVLJA SE HLADNA VOJNA

Užaljeni Mao Tse Tung je zato sklenil iti v boj proti Hruščevu s tem, da je začel napadati Tita, kar se mu pa, kot vidimo, ni posrečilo. Hruščev je namreč sam iznenada preskočil v tabor stalinistov in tako uničil vso učinkovitost kitajskih napadov.

V eni stvari je pa Mao Tse Tung uspel. S tem da je z vso močjo podprl staliniste, je

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

PROTEST JUGOSLAVIJE

Beograjska vlada je v Budimpešti najodločneje protestirala zoper usmrtilcev Imre Nagyja in njegovih sodelavcev, ker so bile s tem surovo kršene obveze, ki jih je svoj čas podpisala Ogrska z Jugoslavijo, da ostane osebna varnost Nagyja in tovarišev nedotaknjena.

Madžarski minister za pravosodje je izjavil celo, da so Jugoslovani ljudsko vstajo jeseni 1956 dejansko podpirali. Da se ta obdolžitev pred svetom ovrže, bo beograjska vlada, kot beremo, priobčila posebno Belo knjigo.

KONEC MUČENJ V ALŽIRIJI

Francoski minister in pisatelj Malraux je imel v torek v Parizu sestanek s 400 časnikarji, katerim je v imenu De Gaulle izjavil med drugim tole:

De Gaulle nima namena odpraviti političnih strank, temveč hoče preosnovati republiko na temeljih demokracije.

Alžirija mora postati moderna dežela, za katere napredek je Francija odločena doprinesiti največje žrtve. Ta cilj ni tako težko dosegljiv, kot mnogi mislijo, ker se za njegovo uresničenje lahko uporabijo neizmerna naravna bogastva Sahare. K njihovem uporabi bi morali pritegniti tudi Tunizijo in Maroko. Ali bo Alžiriji priznana državna samostojnost, o tem se De Gaulle ni izjasnil.

Pač pa je bil njegov minister povsem nedvoumen, kar se tiče okrutnih sredstev, ki so se jih posluževala doslej oblastva pri zastraževanju upornikov.

Znano je, da so jih zelo pogostokrat nečloveško mučili, kar je najbolj zastopljalo odnose med Francozi in Arabci. Proti mučenjem so protestirali tudi francoski škofje, a brez uspeha.

Koncentracijska taborišča

Sedaj je De Gaulle sklenil imenovati preiskovalno komisijo, sestavljeno iz treh slavnih Nobelovih nagajencev, ki bodo prejeli od generala najširša pooblastila, da smejo svobodno obiskati vse zapore, ter preučiti vse krivice, storjene političnim jetnikom. Mučenjem je treba napraviti enkrat za vselej konec.

Ta De Gaullova objava je izzvala med francoskimi nacionalisti v Alžiriji precejšnjo nevoljo in zmedo, Arabcem pa olajšala srce.

Ti so zdaj sprožili tudi vprašanje koncentracijskih taborišč. Vanje so alžirski oblastniki doslej zapirali sumljive osebe, da bi jih ne ovirale v borbi proti vstajnikom. Mohamedanci trde, da je število internirancev naraslo že na 200 tisoč, oblastva pa zagotavljajo, da ne presega 20 tisoč.

Te dni so mohamedanske žene priredile v Alžiru protestne obhode, zahtevajoč med glasnim jokom oprostitev svojih mož in sinov.

General Salan, najvišji pooblaščenec De Gaulle v deželi, je nato razposlal oblastvom okrožnico, naj spuste čim večje število Arabcev iz taborišč.

S takimi ukrepi ustvarja De Gaulle v Afriki ozračje, v katerem naj bi mu postalo mogoče rešiti dokončno spor z Alžirci.

PLEMENSKA NESTRPNOST

Septembra lanskega leta so izbruhnili, kot se še spominjamo, v amerškem mestu Little Rocku hudi nemiri, ker so otroci ondodnih črncev bili pripuščeni z belopoltnimi dijaki k skupnemu pouku v srednje šole, kakor predpisuje zakon.

Razjarjena množica belcev je zastavila vhode v učilnice in jela na ulicah pretepati črnce.

Eisenhower je bil prisiljen poslati v Little Rock padalec, da v mestu vzpostavi red.

Te dni se je pa zgodilo, da je izšla kljub temu prepoved, po kateri črnci do leta 1961 ne smejo obiskovati šol z ostalimi dijaki. Gre v vsem za devet črnskih in 2.000 belopoltnih učencev.

Kolika sramota za napredne in demokratične Združene države! Ves svet čaka, kako bo Eisenhower sprejel zopetno drzno izzivanje.

ZAKLJUČEK MEŠČANSKE VOJNE

Iz glavnega mesta Indonezije Džakarte sporočajo, da se je vladnim četam predsednika Sukarna posrečilo zavzeti v soboto poslednje oporišče vstajnikov na otoku Celebesu. Sukarno trdi, da je s padcem mesta Menado upor popolnoma zadušil in meščanska vojna v Indoneziji končana.

O B V E S T I L O

Naročnike prosimo, naj čimprej poravnajo naročnino.

Uprava

POLJSKA IN JUGOSLAVIJA

V Varšavo je dospelo jugoslovansko odpisništvo izvedencev, ki imajo nalogo povečati in poglobiti gospodarsko sodelovanje med obema državama.

Dogodek je zbudil veliko pozornost v mednarodni javnosti, ker je Gomulka privolil v to politiko ravno v času, ko so Sovjetska zveza in druge komunistične dežele sprožile proti Jugoslaviji najostrejša napade ter jo nameravajo tudi gospodarsko osamiti in oslabiliti.

Iz tega vidimo, da se Gomulka noče priključiti protijugoslovanski gonji, temveč ostati svoboden in neodvisen.

NASERJEV OBISK

Predsednik Združene arabske republike Naser odpotuje pojutrišnjem v Jugoslavijo, kjer namerava ostati dva tedna.

Z njim prihaja tudi žena in petero otrok: tri deklice in dva fantka. Ravno tako dospe z ženo in s hčerko v Jugoslavijo zunanji minister Fauzi. Tudi minister pri predsedništvu Arabske združene republike jemlje s seboj ženo in sina. Vsi so Titovi gostje.

Njihevo bivanje v Jugoslaviji dela vtis nekakih družinskih počitnic, toda prisotnost zunanjega ministra Fauzija dokazuje, da je obisk obenem zelo pomemben politični dogodek.

NOVA ITALIJANSKA VLADA

Ministrski predsednik Zoli je odstopil. Sestavo nove vlade je Giovanni Gronchi poveril glavnemu tajniku Kršč. demokracije

Fanfaniju. Ta je sklenil voditi državo skupno s socialnimi demokrati g. Saragata ter si zagotoviti v parlamentu tudi podporo republikancev.

Ker v vladi ne bo več liberalcev, je politika Italije po mnenju opazovalcev, zdaj krenila bolj na levo.

UMRL JE INNOCENTI

Pretekli teden je v Rimu umrl dr. Silvio Innocenti, katerega je svoj čas postavil De Gasperi na čelo »urada za obmejne pokrajine« pri predsedništvu vlade. Tu je razpolagal s stotilijonskimi skladi »za podpiranje italijanstva« ter zelo škodoval narodnim manjšinam. V njegovih rokah so bile tudi opciije za ohranitev italijanskega državljanstva. Bog naj mu bo prizanesljiv sodnik.

ŠE ENO

Ena izmed najbolj odlikovanih oseb na svetu je gotovo Winston Churchill. K številnim svetinjam bo pridružil zdaj še eno. Ob spominskem dnevu francoske vstaje proti Hitlerju mu je De Gaulle podelil častni križ svobode. To odlikovanje sta imela doslej samo Eisenhower in maroški sultan Mohamed V.

BLAZNE TEKME

Tudi letošnje avtomobilске dirke »Tisoo milje« so zahtevale svoje žrtve. Vozača Mora in Zeneri sta se blizu Breseie zaletela v ograjo mostu nad hudournikom Garza, se preobrnila in kmalu zatem izdihnili.

Že lani so se dvignili glasovi zoper take brezumne dirke, obsodil jih je celo papež, a vsi ugovori nič ne zaležejo.

ŽENSKES V PARLAMENTU

V Italiji je, kot znano, več volivk kot volivcev. Kljub temu število žensk v parlamentu pada. Pri prejšnjih volitvah jih je bilo izbranih 34, zdaj pa le 22. V senatu sede tri, ostale so v poslanski zbornici. Vse kaže, da tudi ženske volijo raje moške kot svoje sovrstnice.

Nove poslanke so precej delavne. Že v prvem tednu so predložile 3 zakonske osnutke, med njimi enega proti pohujšljivim slikanicam ali »fumettom«.

REKLAMNI BANKOVCI

Neka tovarna v Pisi je z dovoljenjem oblasti dala tiskati papirje, ki so na prednji strani nosili sliko tisočlirskega bankovca, na drugi pa oglas za neki pralni prašek.

Kasacijsko sodišče v Rimu je dovoljenje razveljavilo, češ da je denar preresna zadeva, da bi služil za trgovsko reklamo.

SOVJETSKI AKADEMIKI

Znani italijanski fizik Bruno Pontecorvo je bil pred nekaj dnevi izbran za člana sovjetske Akademije znanosti. Pontecorvo je pred leti zbežal v Rusijo, kjer so ga uporabili pri poizkusih z atomskimi izstrelki.

PROF. AMBROSINO

Zadet od srčne kapi je v torek zjutraj iznenada umrl prof. Rodolfo Ambrosino, rektor tržaškega vseučilišča. Bilo mu je šele 48 let.

Pokojnik se je rodil v Neaplju. Bil je profesor rimskega prava, o katerem je tudi napisal več znanstvenih razprav. Za rektorja na tržaškem vseučilišču je bil imenovan l. 1952.

Po svetu

Anglija: Nasprotniki vojne službe, združeni v mednarodni organizaciji, so objavili, da so britanski poskusi z vodikovo bombo na Božičnih otokih stali tisoč milijard lir. S tem denarjem bi bili Angleži lahko zgradili skoro pol milijona enodružinskih hiš.

Nizozemska — Holandski potapljač Van Lent hoče to poletje prepešati morsko dno med Francijo in Anglijo. Nadel si bo posebno obleko, ki vzdrži vodni pritisk. Pot, dolgo 32 km, bo prehodil v 50 urah. S seboj bo vzel tekočo vitaminsko hrano.

Francija — V Parizu je prišla nedavno na dražbo tudi klistirka, ki se je je posluževal Napoleon I. Vsa je iz pozlačenega srebra in je okrašena s cesarskim grbom. V katalogu je o njej pripomba: V popolnoma uporabnem stanju — cena 80.000 frankov.

Amerika — V Kansas Cityju so pred kratkim operirali 12-letno deklico, ki se je bila rodila s 3 rokami. Po kirurškem posegu je deklica dobila živčne napade ter je kmalu nato umrla.

Amerika — Gospa Netty Hucy iz Pittsburga je morala biti nekoliko usekana, ker je zapustila 45 milijonov svoji mački ter določila za mačkininega dediča univerzo v Cornellu. Žival je že po nekaj dneh poginila in tako je prešlo premoženje takoj na vseučilišče.

Avstralija — Na Novi Gvineji je neka odprava odkrila doslej neznano maloštevilno pleme Kapankos, živeče odtrgano od vsega sveta, ne da bi prišlo še v dotiko z belimi ljudmi. Njegovo orodje in orožje je iz kamna, hrani se pa pretežno z žuželkami in koreninami. Za zdravljenje uporablja razne lišaje, ki vsebujejo antibiotikom podobne snovi.

Kolumbija — V tej južnoameriški republiki je pred kratkim umrl g. Ksaver Pereira v starosti 167 let. Ker je veljal za najstarejšega človeka na svetu, so državne pošte izdale v njegov spomin posebno znamko.

Kitajska — Dr. Abraham Stone je ugotovil, da se Kitajska pomnoži vsako leto za 20 milijonov duš. Ob tolikšnem prirastku bodo Kitajci čez sto let sestavljali polovico prebivalstva na svetu.

Nemčija — V mestu Schwabach sta se dva osemletna dečka igrala okrog velikega kovčka, kakršnega uporabljajo za potovanje čez ocean. Za šalo je eden izmed njiju zaprl tovariša v kovček in šel nato na kosilo. Naslednji dan se je nanj spomnil, a je bilo prepozno: otrok se je bil zadušil!

Hirošima — Da bi podprli borbo proti atomskemu orožju, se je 154 tisoč prebivalcev Hirošime pred dnevi odpravilo na pohod v Tokio. Pot bo trajala 54 dni. Sprevod vodi župan Hirošime, ki je 6. avgusta 1945 doživela strahovito atomsko bombardiranje.

Avstralija — Na poskusnem področju v Woomari so z uspehom izstrelili angleško raketo Skylark. Pognali so jo 165 km visoko in pri tem dosegli hitrost 4800 km na uro.

Amerika — Slušatelji z vseučilišča v Washingtonu zahtevajo, da se jim zvišajo štipendije, češ da se zaradi visokih cen bencina ne morejo voziti na predavanja s svojimi avtomobili.

NOVICE

ALEKSANDRA TORLONJA

Na čudovitih lepih brežinah pod Sv. Križem se je nastanil v novi vili Rita par, o katerem govori vse časopisje Italije. Nevesta je 22-letna princesinja Aleksandra Torlonia iz ene najbogatejših rimskih in evropskih plemiških družin. Za njeno roko se je baje potegoval sam belgijski kralj Baldovin. Srce se ji je pa vnelo za 10 let starejšega vdovca grofa Lequio, ki je uradnik pri zavarovalnici Riunione Adriatica v Trstu.

Ker so bili starši proti poroki, se je omotila skrivaj. Družina, zlasti mati, ki je po rodu španska kraljčica, se je vdala in ji odpustila. Aleksandra je vzhičena nad lepoto naše kraške obale, kjer živi v vili, lastnini upokojenega svetokriškega postajenačelnika.

MLADI ROPARJI

Rimska policija je prejšnji teden zgrabila skupino fantalinov, starih 14 do 18 let, ki so na ovinku neke ceste ustavljali opolnoči avtomobile s tem, da so na pot valili težke kamne. Ko so se potniki ustavili, so jih frkolini oropali. Pri zasliševanju so izjavili, da so potrebovali denar za v kino. Zdaj bodo gledali kino za štirimi stenami.

Gozd v Beneški Sloveniji

PRENOSLJIVE CESTE

Na Francoskem so začeli izdelovati ceste kar v tovarnah. Zgrajene so iz debelih plasti strjene jute. Kose spojijo kot nekakšne preproge na zaželenem mestu in cesta je gotova. Take poti so pripravne zlasti za močvirna in peskovita tla. Zato so jih začele uporabljati petrolejske družbe v Sahari. Povrhu stanejo trikrat manj, kot če bi jih gradili na kraju samem, in so tudi trpežnejše.

RAZBRDANA MLADINA

V Varšavi stopijo prve dni julija v veljavo zelo strogi predpisi za mladino.

Osebam izpod 18 let starosti je prepovedano ostati v avtobusih in tramvajih na svojih sedežih, kadar morajo starejši ljudje stati; zabranjeno jim je kaditi v javnih prostorih, uporabljati surove izraze, hoditi okoli na pol nagim itd. Po 10. uri zvečer smejo biti na ulici le v spremstvu starejših, mladinci izpod 17 let morajo pa biti doma že ob 9. uri.

Zoper kršitelje so predvidene zelo ostre kazni. Za dostojno obnašanje mladine morajo skrbeti v prvi vrsti starši, ki bodo odgovarjali za slabo vzgojene otroke predstojnikom v uradih in podjetjih.

K RADIJSKIM PROGRAMOM

Ze nekaj nedelj je oddaja »Kaj, kdaj, zakaj?« resnično zanimiva. To velja posebno za zadnjo nedeljo, v kateri smo slišali med drugim prenos zabavnega obreda v navadi pri slovenskih dijakih v Trstu ob izročanju »ključev« in razgovor s slikarjem Spacalom. Urednik oddaje Mitja Volčič dobiva vedno boljši prijem in mu kljub raznim spodrslijem ne manjka prisebnosti in duhovitosti, pa tudi čuta za aktualnost, tako da postaja ta rubrika zares priljubljena.

Glasbeni sporedi so v splošnem na zelo lepi višini, tako da poslušalec najrajši ostane kar pri naši postaji. Motijo pa včasih izredno slabo zapele slovenske pesmi. Slava slovenskega zborovskega petja spada v preteklost. Najhujše je to, da skušajo peti stare častiljive in naivne slovenske ljudske pesmi v slogu modernih razigranih popevk. Slab zgled daje tudi tako slavljeno Slovenski oktet, ki se odlikuje po neznosnih evnuških falzetih. Sploh se zdi, da slovenskih pesmi ni mogoče več drugače peti kot v falzetih. Ali je zmanjkalo Slovincem tudi moškosti, kot je bas? Radio Trst naj bi nam po možnosti prizanašal s takimi programi, dokler pevovodje slovenskih zborov ne bodo znali ločiti med popevko in ljudsko pesmijo.

Jezik poročil je včasih površen in stereotipen, kakor da razpolagajo časnikarji vsega skupaj z besednim zakladom nekaj stotin besed. Ladja je n. pr. lahko le tovarna in ne »tovorniška«. Poznamo le poglavarje držav in ne »načelnikov držav«. Pohvalo pa zaslužijo radijski časnikarji zaradi očitnega prizadevanja, da se izogibljejo tujk. Pohvaliti je treba tudi redno objavljane neznane o vseh slovenskih kulturnih prireditvah.

Mednarodna važnost dogodkov na Madžarskem

(Nadaljevanje s 1. strani)

zelo otežil ali celo preprečil sporazum med Vzhodom in Zapadom.

K temu ga ženo tudi izredno težke notranje razmere z sami Kitajski. Njegova domovina je namreč kulturno in gospodarsko mnogo bolj zaostala, kot je bila caristična Rusija. Vrh tega se prebivalstvo letno namnoži za 20 do 30 milijonov ljudi, katerih Mao Tse Tung ne more dostojno prehraniti. Na Kitajskem umrejo vsako leto stotisoči oseb od lakote.

Od tod vse notranje težave in opozicija proti komunistični vladavini. Iz takega obupnega položaja se diktatorji od nekdaj trudi-

jo izmotati na dvojen način: v notranjosti zatrejo sleherni odpor z nasiljem in nezadovoljnost ljudstva skušajo, če je le mogoče, obrniti na inozemstvo, ki je baje krivo vseh nezdod. Raje kot da propadejo, izzovejo vojno.

Nove svetovne vojne Kitajci sicer ne morejo sprožiti, toda za svet je že važno, ako zmaga z njihovo pomočjo na vsej črti v Rusiji neizprosna staliniistična politika. To pomeni namreč propast vrhunskega sestanka med zastopniki Vzhoda in Zapada, pomeni konec slehernega upanja na splošno razoroževanje in na neobhodno potrebno pomirjenje v svetu, ki ga vsi narodi tako željno pričakujejo in zahtevajo.

Dopisi v Tržaškega

SV. IVAN

Zagoreli so kresovi

V ponedeljek, na predvečer praznika sv. Ivana, našega farnega zaščitnika, so po mnogih svetoivanskih ulicah in zlasti na bližnjih bregovih zagoreli kresovi.

Stara slovenska navada se je torej ohranila, čeprav so v zadnjih letih v naše predmestje naselili veliko število istrskih beguncev, tako da nekdanjega Sv. Ivana ni skoraj več spoznati. Poleg kresov so domačini v ponedeljek lepo razsvetlili okna, tako da se je vse predmestje svetlikalo v nešteti majhnih in velikih lučeh. Tako v stari kot v novi cerkvi so ves večer do 23. ure pritrkovali zvonovi ter oznanjali, da se bliža naš največji praznik.

God domačega zavetnika bodo slovesno obhajali v nedeljo. Ta dan bodo obenem praznovali 100-letnico svetoivanske župne cerkve. Dvojni praznik bodo Sveivančani gotovo dostojno proslavili.

ZGONIK

Nova javna dela

Tržaško gradbeno podjetje Vicini je pred kratkim pričelo urejevati cesto od Gabrova proti Samatorci. Pot, ki jo drugače oskrbuje tržaška pokrajina, bodo tudi asfaltirali. Zdi se pa, da bodo asfalt položili le do Samatorec, tako da bo del ceste od Samatorec do državne meje pri Gorjanskem ostal še vedno neurejen. Upamo, da bo pokrajinska uprava v kratkem asfaltirala vso cesto, saj vendar gre za pot, ki veže ves spodnji Kras s Trstom.

Medtem se nadaljujejo dela na cesti iz Zgonika v Salež. Tu bodo odpravili dva nevarna ovinka, a poti ne bodo za sedaj asfaltirali. O ostali gradbeni dejavnosti omenimo, da delavci Selada zidajo zidove ob cesti iz Samatorec v Salež ter da se gradi nova cesta proti znani jami v Briščikih.

Na županstvu smo zvedeli, da so oblastva pred dnevi obljubila predstavnikom občine, da pojde gradnja nove zgonske šole v kratkem na dražbo. Obljubi skoraj ne moremo verjeti, saj se to delo zares predolgo odlaša.

OPČINE

Odpraviti je treba kulturno mrtvilo

Tržačani radi prihajajo na Opčine, da se naučijo svežega zraka, ker je razlika v temperaturi med mestom in našim naseljem precej občutna. Zdi se skoraj neverjetno, toda dovolj je pol ure vožnje s tramvajem in si že med borovci na Obelisku, kjer te objame prijeten hlad. Izletniki pa se navadno ne ustavljajo le v gostilnah, temveč se prav radi porazgube po lepi kraški gmajni, ki je ob tem času zelo pestra in vabljiva.

Mislimo, da razvoja obmejnega prometa ne moremo nikjer na Tržaškem tako dobro spremljati kakor tu na Opčinah. Toda še bolj zanimivo je opaziti, kako se je spremenilo lice te vasi po odhodu Amerikancev. Povsod srečaš le tuje obraze. Domačini so v zadnjem času močno zaskrbljeni za narodnostni sestav naselja, če se bo raznarodovala politika na Opčinah nadaljevala s tako pospešeno hitrostjo kakor danes.

Ob živahni gradbeni delavnosti na slovenskem podeželju se mora vsak narodno

čuteč Slovenec resno zamisliti. Napočil je čas, ko smo prisiljeni priznati, da grozi Slovincem nevarnost, da ostanejo na lastnih tleh manjšina in da v nekaj letih ne bomo več govorili o slovenskem tržaškem podeželju, temveč le o vaseh s slovensko manjšino. Ezulska naselja v Štivanu, Sv. Križu, Proseku, Padričah in tu na Opčinah pričajo, da so naše trditve upravičene. Dolžni smo se dotakniti tega vprašanja; jasno je, da je naseljevanje težko preprečiti, ker to ni od nas odvisno; toda od nas samih je odvisen pojav odpadništva in posebno od izobražencev, ki bi morali biti sol naroda. Vsak trezen človek mora priznati, da tako ne more iti naprej, če nečemo, da italijanska kultura ne izpodrine v našem duhu slovenske kulture. Marsikdo se še spominja na nekdanje živahno prosvetno delovanje v vasi. Po zadnji vojni pa je bilo to kulturno delo silno oteženo, ker so odgovorni činitelji hoteli sleherno prireditve vključiti v en ali drug ideološki tabor, in posledica tega je, da je nastalo popolno kulturno mrtvilo. Če se je kdajkoli čutila potreba po kulturnem izživljanju, je to danes, ko je zaradi novih političnih in gospodarskih razmer naš narodni obstoj v veliki nevarnosti.

V vasi imamo dovolj izobražencev in ljubiteljev naše kulture, ki bi z dobro voljo in s požrtvovalnostjo lahko izpolnili vrzel, ki je nastala zaradi pomanjkanja vsakega kulturnega delovanja. Na Opčinah je dovolj izobražencev, ki bi lahko nekaj prostega časa žrtvovali prosvetnemu delu. Le na ta način se bomo duhovno utrdili in s tem zagotovili svoj narodni obstanek. Ljudje, ki so dobre volje, naj se čimprej lotijo zdravega in nujno potrebnega dela.

Značilno je, da imajo nove italijanske družine mnogo otrok, kar seveda krepi laško šolo. Spmembe opaziš lahko tudi v cerkvi.

Novi gostinski obrati in trgovine so last beguncev. Marsikdo bo lahko pripomnil, da gradnja laških naselij ne more raznaroditi čvrstega naroda. Toda last nekega naroda ni le skupnost jezika, vere in izročil, temveč prvenstveno tudi posest zemlje. Ker se zdi, da se proces raznarodovanja na slovenskih Opčinah ne da zaustaviti, je dolžnost slehernega domačina, da se čimbolj obvaruje pred potujčevanjem. Kako? To mu lahko sama vest narekuje.

REPENTABOR

Zadovoljiv razvoj tujskega prometa

Vse kaže, da je Repentabor s svojim zgodovinsko in umetniško važnim svetiščem še vedno ena najbolj privlačnih točk na Tržaškem. V nedeljah in praznikih je v vasi zelo živahno. Posebno velika gneča je v gostilnah, kjer si ljudje privoščijo dobre jedi in jih zalijejo z dobro kapljico. Repentabor, ki je številčno najmanjša občina na Tržaškem in morda v vsej državi, pridobiva postopno tako zunanje lice, kakršno je potrebno, če se hoče uveljaviti v tujskoprometnem svetu. Glede na tujski promet moramo priznati, da je repentaborska občina doslej veliko naredila; saj je asfaltirala in razširila vse najvažnejše ceste ter izvršila mnogo drugih drobnih del. Najvažnejše se nam zdi, da je naš Kras kljub vsemu ohranil svoje lepe značilnosti, zaradi katerih tudi slavi. To velja predvsem za naselje Col, od koder te kratka, a strma pot popelje na Tabor. Tu stoji lepa in zgodovinska cerkev, od koder se izletnikom odpira krasen razgled na Kras, na Nanos in Čaven. Čeprav je tu že veliko napravljene, bi se dalo še kaj izpopolniti. Upamo, da bodo naši ljudje to uvideli in se sami prepričali, kakšno gospodarsko korist prinaša tujski promet. Na tujce zelo ugodno vpliva, če je kraj, ki ga obiščejo, čeden in smotrno urejen. Hiše naj bodo lepo ometa in poharvane, dvorišča snažna in ceste ponoči dobro razsvetljene. Vse to so malenkosti, ki gospodarja seveda nekoliko stanejo, a mu z druge strani ogromno koristijo.

Desetletnica tržaškega velesejma

Ob prisotnosti podtajnika za zunanjo trgovino senatorja Giardine so v nedeljo slovesno otvorili 10. tržaški velesejem, katerega se udeležuje 26 držav in 1.100 razstavljalcev. Na velesejmu sodelujejo vse pomembne zaledne države, kot so Jugoslavija, Avstrija, Zah. Nemčija, Češka in Madžarska. Zastopane so tudi Grčija, Libanon, Združena arabska republika, Jordanija, ZDA, Brazilija in Mehika.

Po uradni otvoritvi je senator Giardina izročil 15 ustanovam in podjetjem, ki že 10 let sodelujejo na razstavi, posebne častne diplome in spominske značke. Med odlikovanci sta tudi Avstrija in Jugoslavija.

Na velesejmu sta letos dobro zastopani srednja in težka industrija. Tu je treba omeniti predvsem udeležbo družbe Finmeccanica in podjetij, ki spadajo v njen okvir. Paviljon CRDA (Združene jadranske ladjedelnice) prikazuje lik ladje Esso Puerto Rico, največjega parnika na svetu za prevoz tekočih plinov in petroleja. Precejšen prostor je dodeljen obrtnikom in sodobni hišni opreči. Ni treba posebej poudariti, da so na velesejmu odlično zastopana številna italijanska podjetja, ki razkazujejo predmete, pomembne za tukajšnji trg. Na razstavi si lahko ustvarimo precej verno sliko o napredku, ki so ga Italijani dosegli v gospodarstvu. Zanimiv je zlasti sicilijanski paviljon, kjer si lahko vsakdo ogleda vse, kar nudi Sicilija: od sočnega sadja do koristnih rud, od lepih čipk do močnih vin. Zanimiv je tudi paviljon lesa. Avstrijsko razstavišče je polno slik, ki prikazujejo gozdove, obdelavo in prevoz lesa. Krase ga napisi, ki trdijo, da les še vedno predstavlja osnovo gradbeništva.

Zanimanje obiskovalcev prav gotovo pritegne jugoslovanski paviljon, ki je okusno urejen in tako pregleden, da si obiskovalec lahko takoj ustvari jasno sliko o vseh razstavljenih izdelkih. Jugoslovanska lesna razstava zavzema ves prostor ob desni strani paviljona in tu so zastopana slovenska, hrvaška in bosanska izvozna podjetja, in sicer Exportdrvo, Šipad, Lignum-Koop, Slovenija les in Lesnina. Za jugoslovansko razstavo lesa je letos zlasti značilno, da razkazuje le dokončne izdelke, ki se izvažajo v najrazličnejše evropske in tudi izvenevropske države. V Palači narodov jugoslovanska podjetja razstavljajo proizvode kovinske, električne, gradbene in kemične industrije. Mnogo je tudi lepih slik, ki prikazujejo naravne lepote Jugoslavije.

Za zaključek pa moramo poročati, da na letošnjem velesejmu ne sodelujeta podjetji Slovenija Vino in Vino Koper. Odpadlo je tako poskušanje dobrih slovenskih in posebej istrskih vin ter pristnih kranjskih klobas, ki so hodile vsem tako v slast.

D. T.

OBVESTILO DVOLASTNIKOM

Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov obveščata dvolastnike, ki nameravajo leta 1959 sekati drva v Jugoslaviji, da se prošnje za sečnjo vlagajo do 31. julija t. l. Ker se po tem roku ne bodo več sprejemale, so dvolastniki vabljani, da se čimprej zgledajo v uradih Kmečke zveze v Trstu, ul. Geppa št. 9. Uradi so odprti vsak delavnik, razen sobote, od 8.30 do 13. in od 15. do 18. ure.

Dopisi iz Goriške

POKRAJINSKI ODBOR

V torek preteklega tedna je pokrajinski upravni odbor najprej sklenil urediti cesto proti Cervignanu, kar bo stalo 75 milijonov lir.

Odbor je tudi določil, naj se pripravi načrt za razširitev ceste Bračan-Dolenje-Merik, o kateri smo svoj čas že poročali.

Odborniki so nato ponovno razpravljali o znanem gostinskem obratu na goriškem gradu Lanterna d'oro. Uprava ga sedaj namerala tako preurediti, da bo postalo prijetno zabavišče tudi pozimi. Odbor je zato naročil tehničnemu uradu, naj pripravi načrt za stopno izvedbo del. Predsednik dr. Culot je nato obvestil odbornike, da so bila preuređitvena dela v palači pokrajinske uprave odana podjetju Pellican v Zagreju.

Obnovitvena dela v zavodu Duca D'Aosta v Gradiški pa je sprejelo podjetje Perco Bruno iz Gorice.

Odbornik za šolstvo dr. Polesi je končno poročal, da bo industrijsko-tehnična šola v Gorici začela poslovati že v prihodnjem šolskem letu 1958-59.

VAŽEN POLITIČNI SESTANEK

V četrtek so se v Gorici sestali gg. Cappalloza, Belci in Cociani, pokrajinski tajniki Kršč. demokracije iz Vidma, Trsta in Gorice. Sestanku so prisostvovali tudi njihovi najožji sodelavci.

Razpravljali so o političnih vprašanjih naše obmejne dežele.

Poudarila se je zlasti potreba, da se v novi vladi zagotovi primerno zastopstvo deželi Furlaniji — Julijski krajini, ki naj se čimprej ustanovi. V ta namen so zborovalci sklenili, da se ustanovijo posebne pokrajinske komisije, ki naj temeljito proučijo vsa vprašanja v zvezi z novo deželo. Ob zaključku je bila sprejeta resolucija, ki zahteva, naj se nova vlada obveže, da bo ustanovila no o deželo s posebnim statutom, kajti le tako bo Krščanska demokracija ostala zvesta vo'lnemu programu. Resolucija obenem zahteva, naj bo v prihodnji vladi zajamčeno primerno zastopstvo parlamentarcev obmejnih pokrajin.

Sklenjeno je tudi bilo, naj se ustanovi poseben odbor, sestavljen iz 7 poslancev in 4 senatorjev, ki naj skrbi za skupne koristi vseh treh pokrajin.

Z OSLAVJA

V soboto sta si pred oltarjem pevmske cerkve podala roko za skupno življenjsko pot domačinka gđe. Milka Gomišček in g. Tonče Mikluž. Mlademu paru želimo obilo božjega blagoslova v daljni Kanadi, kamor mislita odpotovati.

IZ ŠTEVERJANA

Prejšnji teden so nas obiskali ljudskošolski otroci iz tržaškega Sv. Križa. Spremljali so jih domači župnik in učitelji. V gostilni na Dvoru so se okrepili in posladkali z okusnimi števerjanskimi češnjami, ki so letos dobro obrodile. Kaj kmalu so se jim mlada grla odprla in njihov odlični otroški pevski zbor je odpel mnogo pesmi, ki so jih z veseljem poslušali tudi naši šolarji. Ti so se seveda takoj sprijaznili s tovariši s Tržaške-

ga. Petje mladih Križanov je privabilo celo mnoge odrasle Števerjance, ki se glasbenemu izvajanju niso mogli dovolj načuditi. Tudi naši domači šolski otroci bi radi zapeli in so tudi poskusili, a jim žal ni šlo vse po sreči. Zdi se, da naši učitelji premalo gojijo v šolah lepo petje.

Pri nas je letos dosti češenj, a naši sadjerejci so zelo nezadovoljni s prodajo. Saj dobe zanje le 30 do 35 lir za kg, večkrat pa jih morajo oddati celo za mnogo nižjo ceno. Češnje kupujejo povsod videmski trgovci, ki naše kmetovalce zlorablajo s preniknimi cenami. Pri tem so še najbolj prizadeti koloni, ki morajo polovico pridelka odstopiti gospodarjem. Če pomislimo, da mora kmetovalec, ki sam nima dovolj delovne moči, plačevati pobiralcem iz Beneške Slovenije od vsakega kg češenj po 15 lir ter jim še dati hrano, ugotovimo, da od pridelka prav malo ostane. Zato ni čudno, da so naši koloni obupani.

Že lani smo v Novem listu poudarili, da je mogoče izkoriščevanje naše bede odstraniti le, če se števerjanski sadjerejci organizirajo in začno sami neposredno prodajati sadje. Naj se torej ojunaci nekaj modrih števerjanskih kmetovalcev za prvi korak, kajti ostali se jim bodo gotovo v kratkem pridružili.

IZ DOBERDOBA

Predpreteklo nedeljo je naš občinski svet odobril sporazum z Vodovodnim konzorcijem v Gradiški (CAFO). Poročilu v zadnji številki dodajamo, da bo naša občina konzorciju izplačala pol milijona lir za leti 1959 in 1960, s čimer bo poravnana tudi prispevek za nabavo nove črpalke. Doberdobska občina je že pred časom napravila prošnjo, da jo oblastva priznajo za gorsko občino. S tem bi bil Doberdob deležen vseh ugodnosti, ki jih uživajo gorske občine. Tako bi n. pr. bila razna javna dela izvedena na državne stroške.

IZ PODGORE

V zadnjem času smo se Podgorci zaradi škodljivih plinov, ki se širijo iz tovarne za izdelovanje rayon izdelkov, skoraj dušili. Ne moremo razumeti, kako je sploh mogoče tako zanemarjati skrb za javno zdravje. Skrajni čas je, da oblastva napravi v tej stvari red in od uprave podgorske predilnice odločno zahtevajo, naj z učinkovitimi napravami odstranijo neznosni smrad. Kako se ljudje tega smradu boje, je razvidno tudi iz tega: Grof Attems se že več časa trudi, da bi prodal štiri njive zemlje ob obeh straneh domačega pokopališča, a zaradi smradu ne najde kupca.

Čas je, da tudi goriški župan izpolni obljubo, ki jo je dal svoj čas pred vso goriško javnostjo, ko je dejal, da bo zadeva v Podgori zadovoljivo urejena.

Dne 11. junija smo pokopali 54-letno domačinko Marijo Koejančič, roj. Prinčič. Umrila je po daljši bolezni v bolnici pri Rdeči hiši. Pogreba se je udeležilo mnogo varčevanov, saj je bila pokojnica vzorna mati in tudi vneta kulturna delavka. Cerkveni pevski zbor ji je v slovo zapel Bratuževo žalostinko Med grobovi.

Plemeniti pokojnici naj sveti večna luč. Užalosteni družini in ostalim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

DIJAŠKA RAZSTAVA

V nedeljo je goriški Akademski klub priredil v prostorih nižje gimnazije v ulici Randaccio lično slikarsko razstavo. Dijakinje in dijaki nižje gimnazije in strokovne šole so razstavili 40 slik. Slovesnost je z lepim govorom otvoril ravnatelj dr. Nemec, ki je poudaril, da morda ne gre še za razstavo velikih umetnikov, pač pa za slikarska dela, v katerih se že izraža osebnost mladih dijakov. Nato je predsednik Akademskega društva g. Davorin Vodopivec pozdravil prisotne dijake, občinska svetovalec g. Rudija Bratuža in dr. Sfiligoja, pokrajinskega svetovalec g. Miladina Černeta, časnikarje in profesorje.

Številni udeleženci so si nato skrbno ogledali razstavljenega dela. Še prej pa je akademik Davorin Vodopivec razdelil mladim umetnikom nagrade, ki jim jih je prisodila posebna komisija.

Prvo nagrado je dobila dijakinja 3. gimnazije Anka Di Battista za Nočno nevihto; drugo Ivan Zavadlav, dijak II. strokovne šole, za sliko Jesen; tretjo dijak Zdravko Sedmak za Starodavno mesto, četrto Bojana Rossi za Planinski svet in peto Boris Peršolja za Cesto.

Jožefu Abramcu v spomin

V nedeljo je minilo 20 let od smrti moža, ki zasluži, da se ga s skromnimi vrsticami spomnimo v Novem listu. Še veliko nas je, hvala Bogu, na Goriškem, ki nam je bil Trentar dober prijatelj in plemenit sodelavec.

Župnik Jožef Abram se je rodil leta 1875 v Štanjelu na Krasu. Poznala ga je vsa Goriška, saj je služboval v Bovcu, Trenti, Novakih, Biljah, Oblokah, Sv. Luciji in Pevmi.

Poleg duhovniškega poklica, ki ga je povsod vneto opravljal, se je kot javni delavec največ udeleževal v združništvu, šireč ga s predavanji in shodi, pa tudi z vestnim vodstvom posojilnic in zadrug povsod, kjer je služboval. Bil je pač prijatelj in sodelavec Janeza Ev. Kreka in zato je toliko bolje vedel, kakšnega pomena je za obstoj slovenskega naroda združništvo in zlasti tudi prosvetno delo, ki mu je bilo vedno zelo pri srcu.

Kdor ga je poznal, je spoštoval v njem predvsem človeka, ki je bil dober kot kruh, resnično vdan delu za ljudstvo. Njegova družba je bila pravi užitek, ker je bil tudi mož zdravega humorja. Čeprav po rodu Kraševce, je tako vzljubil naše slovenske gore, da so ga poleg dr. Tume in škofijskega kancelerja Franceta Setničarja smatrali za enega izmed najboljših goriških planincev.

Svoje ime je zapisal tudi v slovensko književnost. Njegov Zlatorog je postal ljudska igra. Tudi med njegovimi mnogoštevilnimi pesmimi, ki so večinoma prigodnice, je marsikak biser.

Kar ga je še posebno odlikovalo, je bila njegova odkritesrčnost, ki ni nikdar poznala hinavščine. Zato je bil tudi neustrašen borec proti vsaki krivici, lastnost, ki je bila dragocena zlasti v najbolj temni dobi zamejskih Slovencev, to je pod fašizmom. Da smo primorski Slovenci izšli iz 20-letne borbe proti fašizmu kljub težkim žrtvam kot moralni zmagovalci, je ne majhna zasluga tudi vrlega moža, ki so mu posvečene te vrstice.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

V noči med soboto in nedeljo se je nad vso furlansko pokrajino, zlasti pa nad hribovitim predelom med Tarčentom in Čedadom ter v dolinah Nadiže utrgal oblak, ki je povzročil marsikje tako strahotno povodenj, kot je tudi starejši ljudje ne pomnijo. Škoda je vsekakor ogromna, čeprav je ni mogoče še natančno oceniti. Razni kraji so bili zaradi tega popolnoma odrezani od sveta. Nesrečnim prebivalcem so priskočili na pomoč policisti, orožniki, vojaki in ognjegasci, ki so vsaj preprečili, da ni bilo nobene človeške žrtve. Ljudstva se je lotil obup, ker so premnogi kraji prišli ob vse pridelke in marsikod so hudo poškodovana polja in vinogradi.

V noči med soboto in nedeljo ni v hribovitih predelih nihče spal. Mnogi so se pripravljali, da zapustijo hiše, ki jih je povodenj resno ogražala; drugi so reševali živino, tretji pa hiteli na pomoč sosedom, ki so je najbolj potrebovali. Voda je odnesla s seboj velike kupe žita, ki je bilo že zloženo v kopah. Vse gorske ceste so strahotno razrite. Na železniški progi Trst-Videm je promet zaustavljen za več dni, ker se je pri Manzanu podrl most.

V Beneški Sloveniji

Povodenj je hudo poškodovala zlasti polja v Mjersi pri Šlenartu, posejana s pšenico in koruzo. Veliko škodo je neurje povzročilo tudi v mlinu Gubana pri znani cerkvi Sv. Kvirina v Šempetru Slovenov. Iz mlina je odneslo več desetov stotov moke in poškodovano je tudi poslopje. Škodo cenijo na 10 milijonov lir.

V Dolenjem Brnasu, ki je znan po znameniti božji poti, je hudo prizadeta zlasti mlekarica, iz katere je med nevihto zginilo 40 stotov sira. Poškodovane so tudi vse bližnje hiše. V Podbonescu je povodenj podrla leseni most, ki pelje v Ščigla in Laz. V Šempetru je odneslo most, ki čez Nadižo vodi v vas Naokula. V Trpeču, ki se nahaja v sovodenjski dolini, je povodenj hudo poškodovala skoro vsa stanovanja.

Tu je nekemu čebelarju odneslo 60 panjev čebel, tako da se je mož ob nesreči bridko zjokal, saj mu je povodenj uničila ves trud njegovega življenja. V Trčmunu pa je povodenj najhujše razsajala v tistem delu vasi, kjer je bil rojen in si pozneje zgradil ljubek dom pokojni duhovni voditelj beneških Slovencev msgr. Trinko. Ljudje so morali zbežati iz hiš, če so si hoteli rešiti življenje.

Klic po pomoči

Nujno je potrebno, da država nemudoma in izdatno priskoči na pomoč prebivalcem Beneške Slovenije in drugod po Furlaniji. Le tako je namreč mogoče rešiti pred obupom hudo prizadeto prebivalstvo v pokrajini, posebno pa v obmejni Beneški Sloveniji.

PRAPOTNICA

Pred kratkim je v Prapotnici, ki spada v občino Dreka, umrl 64-letni domačin Andrej Jurman, po domače Goltin. Vsem je bil priljubljen in vsakdo, ki ga je poznal, ga je tudi spoštoval. Dolgo je bil občinski svetovalec, več let pa je preživel v tujini. Bil je tudi v Afriki, nato v Nemčiji, celih 25 let pa je preživel kot rudar v Belgiji. Pred približ-

no dvema letoma se je vrnil domov in je kot invalid prejemal pokojnino. Takoj po vrnitvi pa je začel bolhati in naglo hirati, dokler ga ni silikoza, zavratna morilka premnogih rudarjev iz Beneške Slovenije, položila v prezgodnji grob.

Pokopali smo ga sredi tega meseca. Pogreba se je udeležila ogromna množica vasčanov in znancev iz bližnje in daljne okolice. Pokojniku naj sveti večna luč! Užalosteni družini, ženi in otrokom, ki so vsi raztreseni po svetu, izrekamo globoko sožalje.

IZ SV. LENARTA

Dne 6. julija bo pri nas velik praznik. Domačin Pavel Kavčič bo v župnijski cerkvi opravil svojo prvo daritev. Novomašnik je doma iz vasi Hlasta. Slavnostni govor bo pri prvi sveti daritvi imel goriški kanonik dr. Božo Kjačič. V novomašnikovi družini obhajajo letos še en praznik. Duhovnikova sestra Lucijana je namreč na milanski Katoški univerzi promovirala iz leposlovnih ved.

Zadnja nova maša je pri nas bila leta 1950. Tedaj jo je pel redovnik g. Lovrenc Ošnjak, ki že več let misijonari na Portugalskem.

Gospodu novomašniku Pavlu želimo sorodniki iz vsega srca obilnega božjega blagoslova v njegovem vzvišenem, a odgovornem poklicu.

IZ ŽABNIC

Kakor vsako leto tako so tudi letos dne 24. junija slovesno otvorili romanje na priljubljene Sv. Višarje.

Mnogi, ki niso mogli več na Marijin hrib, ker je bila zanje pot prenaporna, bodo letos to lahko storili. Saj jih bo prav do cerkve pripeljala v 6 minutah vzpenjača iz doline. Do vrha bo dvignila naenkrat 25 oseb.

38

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Minister Taaffe je brzojavil, da ni človeških žrtev. Proti jutru je pa prispelo sporočilo: V natrpanem gledališču so poslušali melodije »Hoffmannovih pripovedk«, ko so se vnele kulise. V hipu je bilo vse v ognju. Ljudstvo je začelo drveti proti izhodu. Vrata so se pa tedaj odpirala samo na notranjo stran. Preplašeno občinstvo jih je zamašilo in na stotine oseb je zgorelo kot žive bakle. Drugi so bili v drenju pohojeni in pomečkani do smrti. Med temi je bil tudi brat baronice Marije Vetsera, ki je nekaj let potem povzročila tragično smrt cesarjevega Rudolfa. Franc Jožef in Elizabeta sta bila vsa potrti. Za več tednov je cesar ukazal odložiti vse prireditve in love v znak žalovanja za nesrečo, ki je tako hudo prizadela prestolnico.

Cesarica je opustila priljubljene konje in jezdarjenje. Lotila se je je pa druga strast. Po štiri in celo po osem ur na dan je vzdrževala hodila, skoraj tekala na izlete, kjerkoli se je nahajala. Spremstvo je večkrat sploh ni moglo dohajati. Na sprehodih ni nič zaužila in se je marsikateri dan sama zvečer vračala domov. Cesarju so te ženine posebnosti po-

vzročale skrb. Toda njegova ljubezniva svari-la niso nič pomagala. Pa tudi tuja sta si postajala drug drugemu. On se je zakopal v svoje delo v cesarski pisarni od petih zjutraj do kane v noč. Cesarica, ki je sicer bila navezana na moža, je pa hodila svoja pota, kakor da hote drvi svoji usodi naproti. Vedno bolj jo je obhajalo mnenje, da se z njo vred končuje tudi usoda Habsburžanov.

Grom ob Adriji

Kakor usodne sence so se proti letu 1882 plazili temni oblaki na jugu monarhije. Naše dežele in Dalmacija so bile sredi ostrih borb za narodne pravice. Slovenci in Italijani so nastopali z vedno večjim pogumom proti umirajočemu avstrijskemu germanizmu za svojo pravdo. Nemci so pa po slovitim habsburškem geslu »Divide et impera!« (Razdeli in obvladaj!) hujskali en narod proti drugemu. Zanetili so sovraštvo med dva mejaška ljudstva, da bi nemštvo nemoteno gradilo svoj most do Adrije. Nemci so si znali spretno pridobiti med Italijani pa tudi med Slovenci nekaj podreptnikov. Posebno znan je bil tržaški oblastnik Pretis, ki

je v imenu nekega avstrijskega italijanstva nastopal proti slovenskim pravicam huje kot nemški žandar. Na drugi strani so se pa obnašali nekateri slovenski politiki tako, kot da je bistvo slovenstva ostati zvest podanik presvitlega gospoda cesarja in »vladije habsburške«, kakor se izražajo »Novice« še leta 1882.

Italijanska iredenta, ki še ni videla uresničenega svojega sna, je posebno v Trstu in Gorici razpredala gosto mrežo podtalne organizacije.

Politično odporniško gibanje tlačanih narodov na avstrijskem jugu se je kmalu sprevrglo v odkrit boj. Prišlo je do upora ob Jadranu okrog Boke kotorske, v skalnatih Krivošijah. Iskra vstaje je kmalu preskočila tudi v ostalo Dalmacijo in v Bosno. Avstrijski glavni stan je menil, da bo upor kar s par bataljoni že do konca februarja zadušil, a se je temeljito zmotil. »Po hribih nekaj vre,« so poročale »Novice« sredi januarja, a stvar je bila v resnici mnogo hujša. Avstrija je šele z velikimi stroški nad 8 milijonov goldinarjev in precejšnjimi človeškimi žrtvami ukrotila v treh mesecih upor ju-naskih Dalmatincev.

Avstrijski brezobzirni nastop je zbudil ogorčenje balkanskih Slovanov. Srbija se je prav tiste dni oklicala za kraljevino in ne-hote so vsi slovanski rodovi na jugu videli v njej svoj Piemont.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Načrtnost našega kulturnega delovanja

Zdaj ob koncu sezone, ko bo vse kulturno delo nekaj časa v glavnem zastalo ali vsaj ne bo imelo vidnih oblik, je morda primerno, da načnemo vprašanje o smotnosti ali celo načrtnosti slovenskega kulturnega dela na Tržaškem.

Kljub vsem tožbam ne moremo zanikati, da se v kulturnem pogledu pri nas vendarle precej dela in da ni mogoče govoriti ravno o kakem mrtvilu, dasi uspehi še dakeč niso taki, kakor bi jih želeli. Poleg raznih in kar pre mnogih negativnih pojavov lahko opazimo tudi nekaj pozitivnih in eden najlepših je kulturna razgibanost naše mladine, pri čemer imamo v mislih predvsem srednješolsko in tiste akademike, ki so zadnja leta zapustili gimnazijske klopi. Ta je tista mladina, ki vzdržuje in hrani s svojimi prispevki dve reviji (Literarne vaje in Jadro, da ne prištevamo sem še mesečnika Galeb), medtem ko starejši rodovi z vsemi svojimi političnimi tabori in ideologijami ne spravijo skupaj niti enega zbornika na leto. Ta mladina si je ustvarila

dva krožka mladih izobražencev, edina slovenska kulturna krožka v Trstu, ki redno prireja predavanja in sta se pokazala sposobna življenja.

Kot pozitivno postavko bi lahko navedli tudi delo Slovenskega narodnega gledališča, radijske programe, ki so v splošnem dokaj kvalitetni, in še marsikaj drugega. Vendar pa pogrešamo tudi pri tem pozitivnem delu neke smotnosti oziroma načrtnosti. Vse gre nekako svojo pot, ne da bi si kdo belil glavo nad tem, kaj naj bi bil namen slovenske prosvete in kulture na Tržaškem. Razne kulturne akcije ostanejo osamljene in zato ne dosežejo pravega razmaha in učinka, mnoge pobude pa zamrejo, ker ne dobe v pravem času moralne opore. Ni čudno, da se pri tem marsikomu pojavi misel, ali je res nemogoče vnesti nekoliko načrtnosti v naše kulturno delo.

Tu ne mislimo na kako uniformiranost kulturnega dela, na kak »centralni komite« slovenske kulture v Trstu, ki naj bi vodil in usmerjal vse delo, ampak na prizadevanje, da bi dobili pregled nad našim kulturnim delom in mu dali globlji smisel in pomen. To bi se dalo doseči z osebnim stikom med odgovornimi ljudmi pri raznih okvirnih in pomembnejših kulturnih organizacijah in društvih, s kakšnim prijateljskim sestankom, posvetovanjem in podobnim. Koliko koristnih pobud bi se lahko rodilo iz take izmenjave misli!

Nedavno mi je bister in prizadeven slovenski kulturni delavec v Trstu povedal, da je sprožil pri ljudeh, ki so odgovorni za eno tukajšnjih slovenskih okvirnih kulturnih organizacij, misel, naj bi priredili Slovenci v Trstu vsako leto nekaj svoj kulturni festival. V njegovem okviru bi dalo SNG nekaj predstav, organizirali bi nekaj umetniških razstav, koncertov, mladina bi dala kako baletno predstavo in podobno, k čemur bi se pridružilo še kako pomembnejše gostovanje iz Slovenije. Tudi radijska postaja bi morda lahko prispevala svoje. Toda ideja ni vzbudila nikakega zanimanja in niti odgovorili mu niso. Skoda! Tak festival bi nudil morda najlepšo priložnost, da poživimo slovensko kulturno življenje na Tržaškem, da mu damo nekaj načrtnosti in nekaj več medsebojne povezanosti.

F. G.

KULTURNE VESTI

* V rimskih ulicah Margutta in Frattina so priredili zadnje dni razstave, ki se jih je udeležilo več sto italijanskih in tujih slikarjev, keramikov, risarjev itd. Slike so razstavljene v izložbah ali pa kar prislone ob zid. Ogledalo si jih je na stotisoče ljudi.

* Slovensko narodno gledališče v Trstu ima v načrtu za prihodnjo sezono novo komedijo domačega avtorja Josipa Tavčarja. Septembra bo tudi Radio Trst A oddajal njegovo komedijo: Ivan in Ivanka. Vsebina: Ivan si domišlja, da je postal Ivanka, torej izrazito sodobna snov.

* Te dni so predvajali v nekem tržaškem kinematografu film Dekle iz soline, ki so ga snemali v francosko - italijansko - slovenski koprodukciji. Dejanje se dogaja v piranskih solinah in v slovenski Istri. Film je režiral František Čap, režiser Vesne.

* Kot javljajo italijanski listi, piše Italijan Luciano Malerba scenarij za Triglav film v Ljubljani. Film bo povzel po neki povesti Vladimira Carina. Kot se zdi, se je Triglav-film popolnoma specializiral za koprodukcije.

* Slovenski pisatelj Ivan Potrč je stavil predlog za skupno založbo jugoslovanskih pisateljev, ki pa ga je Zveza književnikov Jugoslavije odklonila kot neuresničljivega.

SLOVENSKI UMETNIKI NA BIENNALI

Slovensko umetnost zastopata na letošnji umetnostni Biennali v Benetkah slikar Gabrijel Stupica in kipar Drago Tršar. Oba sta doživela že lepa priznanja na mednarodnih razstavah. Neuradno pa zastopa slovensko umetnost tudi naš rojak Lojze Spacal, ki je prejel glavno biennalsko nagrado za grafiko.

Spacal je dobil te dni tudi drugo nagrado na veliki grafični razstavi v Švici. Kritiki hvalijo zlasti njegovo mojstrsko tehniko.

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV - TRST

vabi na sestanek, ki bo v petek, 4. julija, ob 20.30 v ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je reportaža:

»SPOMINI Z IZLETOV«

Nato razgovor o bližnjem izletu in letovanju.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

21 Simon — kakšne vrste »Scharführer« je bil, se ne spominjam več — se je navadno že kar pri vratih napihnil pred enim ali pred drugim v vrsti, začel rjoveti »Verfluchtes Schwein, du! Sauhund! Verdammter Drecksaack!« in kar je še bilo takih izrazov iz gestapovskega in nacističnega besedišča ter začel udrihati s pestmi po revežu pred seboj. Drugi se nismo smeli ganiti. Nekaj je vedno odpadlo na blizu stoječe, zlasti če je Simon videl, da se skušajo zavarovati z rokami ali se odmakniti. Nazadnje je zagrabil nesrečnega za jopič na prsih in ga z vso silo zagnal v vrsto za njim, da sta hkrati z njim padla še dva ali trije. V hipu so se morali pobrati na noge, drugače jih je z brcami v trebuh spravil pokonci. Še nekaj gnusnih psov in donečih zasušnic, nato se je odpravil dalje ob prvi vrsti in nato ob drugi, dokler se ni spet ustavil pred kom. Vsakdo je skušal gledati čim bolj nedolžno in v prazno, da bi s čimerkoli, z izrazom ali drgetom mišice na obrazu ali utripom vek ne vzbudil njegove pozornosti.

Loh je stal zraven, ko je Simon pretepal in brcal ljudi, in strogo gledal, kot da gre za neljub pripetljaj, ki ga je zakrivil jetnik sam s svojo malomarnostjo. Hinavsko je zvrnil s kako opombo krivdo na pretepenega in sledil dalje Simonu kot zvest in pohleven črn pes. Vse skupaj je napravljalo tragičen in smešen vtis hkrati, ker so bili ti divji izbruhi v popolnem neskladju z vzrokom.

Ko sta zapustila sobo, smo si oddahnila. Za tisti dan smo ju bili rešeni. Spet smo posedli po kotih in ob stenah ter pustili na sredi prosti nekak hodnik, po katerem se je lahko sprehajal, kdor se je hotel. Mnogi so si prav metodično in do minute natančno razdelili čas med sedenjem, sprehajanjem, dremanjem, kramljanjem in malico, če so imeli seveda kaj za pod zob, kakor da bi morali

čas čim bolj racionalno izkoristiti, v resnici pa le zato, da bi ga tako razdelitvijo nekoliko skrajšali. Če bi si bili znali zunaj tako metodično urediti svoj čas, bi bil marsikdo med njimi precej več dosegel v življenju.

Toda tak red jim je bil v notranjo oporo. Pomagal jim je napolniti in razdeliti prazni čas in jim dal rahlo iluzijo civilnega življenja. To je bilo edino, kar so še lahko napravili iz lastne pobude zlasti ljudje brez domišljije, ki niso bili sposobni izpolniti dolgih ur s sanjarjenjem ali z razmišljanjem. Zato so se z ganljivo vnemo oklepali svojega do podrobnosti določenega dnevnega reda. Posamezna drobna opravila so postala podobna obredom. Pri tem so se najrajši nekoliko umaknili v kak kot, da bi bili bolj nemoteni in da so še bolj uživali svojo iluzijo zasebnosti.

Za higieno je bilo seve slabo preskrbljeno, dasi je bila soba čista; še vedno je bolj spominjala na bolniško sobo kot na zapor tipa Podmornica. Težko je bilo zlasti z umivanjem. Zjutraj so za kake četrt ure odprli sobo in v tistem času je bilo treba opraviti vso toaleto. Spustili so nas vedno le po nekaj iz sobe na hodnik, kjer je bila vodna pipa, kakor so bile v navadi po uradnih poslopih. A ker je bil pritisk preslab, je iz pipe le slabotno curljalo in ravno takrat, ko so bili tudi v drugih nadstropjih pri jutranjem umivanju, je prenehal navadno še tisti tenki curek.

V tistih minutah umivanja je bila tudi edina priložnost, da smo prišli v stik z ljudmi iz drugih sob, seveda le, če dežurni policist ni bil hudoben in ni skušal preprečiti takih stikov. Razume se, da je bilo možno le skozi zaprta vrata hitro izmenjati par besed s kakim znanecem, ker so drugi že nestrpnost čakali, da bi prišli na vrsto za umivanje in da bi lahko napravili tistih nekaj korakov po hodniku. Taki medsebojni stiki so se tikali seveda največ cigaret. Mnogi pa so tudi radi potrkali na vrata ženske sobe zraven naše in povprašali: »Kako je kaj, dekleta?«

(Dalje)

GOSPODARSTVO

KAJ JE JOGHURT?

Joghurt je na poseben način pripravljeno kravje kisl mleko. Skisa se, ker se mlečni sladkor pod vplivom posebnih kvasnic spremeni v mlečno kislino, zaradi katere se v mleku sesiri sirnina-kazein, se pravi beljakovina, sestavina mleka. Ko se mleko sesiri, zgubi lahko tekočo obliko in postane gosto. Poleg mlečno-kislinskega kvašenja se večkrat pojavijo še druga vrenja, kot na primer alkoholno vrenje. To spoznamo po tvorbi ogljikovega dvokisa, ki v obliki mehurčkov uhaja v zrak. Poleg tega imamo lahko še druga neprijetna vrenja, ki mleko pokvari.

Če mleko puščamo na prostem, se ob dovolj visoki toploti prej ali slej gotovo skisa. V zraku je namreč vse polno kvasnic, ki povzročajo in pospešujejo kisanje. To je vzrok, da poznamo kisl mleko že dolga stotletja, in sicer od tedaj, ko je človeku začelo služiti kot prehrana. Poznamo toliko vrst kislega mleka, kolikor je vrst sladkega. Mleko je lahko kravje, ovčje, kozje itd. in vsa kisl mleka so med seboj zelo različna, kot je različna sestava mleka posameznih živalskih vrst, kar velja zlasti glede na odstotek sladkorja.

Medtem ko prebivalci na vzhodu uživajo predvsem naravno kisl mleko, se pravi tako, ki se je samo skisalo, so v zapadni Evropi začeli v začetku tega stoletja pripravljati tudi umetno mleko, ki so mu dali ime joghurt. Slovenci živimo na meji med vzhodom in zapadom in zato uživamo oboje: ravno tako naravno kisl mleko kot joghurt. Toda tudi med nami so določene razlike: Tržačani in Kraševci ne marajo za naravno skisano mleko, ker pravijo, da je pokvarjeno. Vipavci in Tolminci ga pa prav radi uživajo.

Joghurt je turškega, oziroma balkanskega izvora: danes ga pripravljajo iz celega ali delno posnetega kravjega mleka. Mleko najprej pasteurizirajo, kar pomeni, da ga pri višji toploti razkužijo, v njem zamorijo vse naravne kvasnice. Vanj nato pri toploti 35 — 37 stopinj Celzija vcepijo čiste kulture, to je selekcionirane kvasnice dveh sort: streptococcus thermophilus in thermobacterium bulgaricum. Prvi je sestavljen iz bolj okroglih celic, drugi pa ima celice paličaste oblike. Obe kvasnici se pri svojem delu, to je spreminjanju mlečnega sladkorja v mlečno kislino, podpirata. Zato se mleko prej skisa, če vanj primešamo enaki količini obeh kvasnic, kot če bi vcepili samo eno. Kdor pripravljajo joghurt, mora natančno vedeti, koliko kvasnic je treba vcepiti. Vedeti mora obenem, v katerem razmerju naj bosta kvasnici, ki ju bo vcepil v mleko. Od tega je namreč odvisen aroma joghurta.

Brž ko se mleko skisa, se pravi postane dovolj gost, spravijo joghurt v hladilnike, da se ne bi odstotek kisline več dvigal. Iz hladilnikov preide joghurt naravnost v potrošnje.

Večkrat se zgodi, da se mleko ne skisa. To lahko nastane zaradi nepravilnega razmerja med kvasnicama ali pa zastran prisotnosti penicilina, ki tudi v najmanjši količini onemogoča delovanje kvasnice streptococcus thermophilus.

Iz tega je razvidno, da priprava dobrega joghurta ni tako enostavna stvar.

Dober joghurt je zelo okusen. Kot hrana je sicer nekoliko manj vreden od enake količine svežega mleka, ker je iz njega zginil sladkor. Zato je pa mnogo lažje prebavljiv in tudi zdrav. Njegova kislina onemogoča, da se v našem prebavnem ustroju množijo bolezenske drobnokivke, pospešuje pa delovanje koristnih drobnokivk. Zato ga zdravniki predpisujejo mnogim bolnikom.

RDEČI RADIČ

Sedaj je čas, da sejemo rdeči radič. Kopali ga pa bomo po sv. Martinu, to je od srede novembra dalje. Takrat ga bomo začeli siliti, s čimer bomo nadaljevali do januarja.

Na splošno poznamo 3 vrste rdečega radiča: eden teh je rdeči radič z ožjimi in zašiljenimi listi (rosso di Treviso), drugi je rdeči solatnik z okroglimi listi in tretji je raznobarvni radič (Castelfranco). Pri nas je najbolj priljubljen rdeči solatnik, daleč za njim pa raznobarvni. Tudi pri rdečem solatniku je več podvrst in nekatere so ponos gospodarjev, ki nočejo odstopiti semena.

Naš rdeči radič si polagoma utira pot tudi v inozemstvo, izvoza v večjem obsegu pa še ni, ker so naši pridelki za sedaj še prepičli.

GLEDE VINA SO NEMCI STROGI

List L'Italia vinicola ed agraria poroča, da je sodišče v Wiesbadenu naprtilo nekemu po-

narejevalcu vin dve leti in pol ječe in 4 milijone lir globe. Obsojen je bil nadalje na odkodnino 11 milijonov lir in 5 let ne bo smel trgovati z vinom. Slepjar je razprodal 15.000 hl ponarejenega vina.

Urednik lista pripominja: »Obsodba v Wiesbadenu dokazuje, da se v Nemčiji ne šalijo... in le nekaj podobnih obsodb v Italiji bi zadostovalo, da bi sleparije pri nas tako rekoč zginile«.

EVROPSKO ENOTNO TRŽIŠČE IN ZAŠČITA PTIČEV

V listu Agricultura to vprašanje obravnava prof. Alessandro Chigi, ki je podpredsednik Mednarodnega odbora za zaščito ptičev. Piše pravi, da so na mednarodnih sestankih mnogi protestirali proti Italiji, češ da dovoljuje lov na drobne ptičke. Največ protestov so vložili Švicarji in Nemci. Švicarski zastopniki so se obenem zglasili pri ministrstvu za kmetijstvo v Rimu, kjer so jim obljubili, da bodo ptiče zaščitili. Ker ministrstvo ni doslej ničesar ukrenilo, se nezaupanje do italijanske vlade čedalje bolj širi, tako da so nekateri že predlagali, naj se Italija kaznuje.

Agencija Italpress pravi, da je zaščita ptičev v Italiji postala predmet razprave zlasti glede na organizacijo Evropskega enotnega tržišča. V Nemčiji se namreč širijo zahteve, naj se prične ovirati uvoz italijanskih kmetijskih pridelkov (sadja in povrtnine), če Italija ne poskrbi za zaščito drobnih ptičev. Piše se končno sprašuje, ali naj v Italiji prevladajo koristi kmetijstva in tujkega prometa, ali koristi manjšine, ki jo tvorijo brezobzirni lovci, prodajalci in izdelovalci lovskega pušk in nabojev.

Sportni pregled

BRAZILIJA IN ŠVEDSKA V FINALU

V torek je športna javnost zvedela za imeni enajstoric, ki se bosta v nedeljo borili za naslov svetovnega nogometnega prvaka. Ti sta Brazilija in Švedska, ki sta v polfinalnih srečanjih porazili Francijo in Nemčijo. V Stockholmu so se Francozi v veliki borbi zaman skušali upirati hitrim in vigranim Brazilcem. Južni Amerikanci so bili stalno v napadu in so dobesedno ves čas igre oblegali francoska vrata, tako da so zabili kar 5 golov.

V finale so se zasluženo uvrstili tudi Švedi, ki so odločno premagali vztrajne Nemce. V prvem polčasu se je srečanje zaključilo z neodločenim izidom (1:1), toda v drugem polčasu so Švedi zabili kar dva gola in se tako vključili v finale.

Od četrtfinalnih srečanj omenimo tesno zmago Brazilije nad Walesom. Charles in tovariši so kar 70 minut uspešno odbijali napade Južnih Amerikancev in šele 25 minut pred koncem je najmlajši igralec 17-letni Brazilec Pelé zagotovil svojemu moštvu zmago. Srečanje se je torej zaključilo z 1:0 za Brazilijo. Francozi so brez velikih težav premagali utrjene Irce. Od francoskih igralcev se je odlikoval Fontaine. Tudi ta tekma je dokazala, da je francoski napad zelo plodovit, saj je zabil kar 4 gole. Tekma med Rusijo in Švedsko se je zaključila z zmago Švedov. Utrujeni Rusi so popustili le v 49. minuti, ko je Hamrin, gotovo eden najboljših napadalcev Švedske, zabil prvi gol. Ugotoviti je treba, da imajo za uspehe švedskega moštva največ zaslug tisti švedski igralci, ki nastopajo v italijanskih moštvih, a so jih kljub temu vključili v reprezentanco njihove domovine. Od teh so se posebno izkazali Liedholm, Skoglund, Hamrin in Gustavson. Brez teh igralcev bi bila Švedska dokaj povprečna ekipa.

V četrtfinalu je klonila tudi Jugoslavija. Vsi so vedeli, da so Nemci nevaren nasprotnik, a so upali, da se bo Jugoslavija Nemcem oddolžila za poraz, ki ga je doživela pred 4 leti v Ženevi. Jugoslo-

vanski napad je letos okleval in pretirano zapletal igro. Nemci so izkoristili ugodni trenutek, tako da je desni krilec Rahn zabil edini, a odločilni gol.

O tem srečanju lahko rečemo, da so borbenost, srčnost in odlična fizična moč Nemcev premagale visoko tehniko in neodločnost jugoslovanskih igralcev. Odlična igra Jugoslovancev je bila ponovno brezuspešna. Nemški listi so po tej tekmi pisali, da so Jugoslovani umetniki nogometa, toda njihova igra da ni več moderna. In to je verjetno tudi res.

PREGLED TEKEM

Četrtfinale:

Malmö: Nemčija — Jugoslavija 1:0 (1:0)
Stockholm: Švedska — Rusija 2:0 (0:0)
Norrköping: Francija — Severna Irska 4:0 (1:0)
Göteborg: Brazilija — Wales 1:0 (0:0)

Polfinale:

Göteborg: Švedska — Nemčija 3:1 (1:1)
Stockholm: Brazilija — Francija 5:2 (2:1)

Naslednje tekme:

Sobota, 28. junija, v Göteborgu:
Nemčija - Francija (finalna tekma za 3. in 4. mesto)
Nedelja, 29. junija, v Stockholmu:
Brazilija - Švedska (finalna tekma za 1. in 2. mesto)

SPORT PO SVETU

Kolesarstvo — Prejšnji teden se je zaključila etapna dirka po Švici. Zmagal je Italijan Fornara. V nedeljo so najboljši italijanski kolesarji tekmovali po Piemontu. Na prvo mesto se je uvrstil De Filippis.

Odbojka — V nedeljo so se končale tekme za italijansko državno prvenstvo za moške. Zmagala je ekipa CIAM Villa d'Oro iz Modene.

Avtomobilizem — Na letošnji dirki v Le Mansu sta zmagala Gendebien-Hill na vozilu Ferrari. Lestvica za svetovno prvenstvo je naslednja: 1. Ferrari 38 točk; 2. Porsche 18; 3. Aston Martin 14; 4. Lotus 3 in 5. Osca 2. Na sporedu je bila tudi znana krožna dirka Tisoč milj. Na prvo mesto se je uvrstil Taramazzo (Ferrari).

Lahka atletika — Romunka Balasova je skočila 1,80 m visoko in s tem postavila nov svetovni višek.

15

Za
naše
anim
laše
Tru
ba
du
r
ji

Rumena kača - vladar sveta

38

E. Wallace . R. B.

»Tudi vi, gospod, boste odpotovali?« je vprašal komisar.
 »Mogoče... toda ni še prav gotovo. Za sedaj vam izročam samo te stvari, toda naj nihče ne izve; se razumeva?«
 »O, popolnoma; kar ukazujete!«
 »Tudi Fing-Ho ni treba, da ve, da sem bil tukaj...«
 »Dobro! Saj veste, da sem tih kot grob!« in svetli komisarjevi zobje so se zarežali. »Pridite kar z menoj, v tisto novo kabino bova postavila vse skupaj. Prav?«
 »V novo?« je namršil obrvi. »Ni bil še nihče v njej?«
 »Ne. Gospodar je dal ukaz, naj bo pripravljena za nočjo.«
 »Zanj menda ne... saj ima poveljniško kajuto; za koga torej?«
 Komisar ni znal pojasniti. Pokazal mu je veliko zaklenjeno skrinjo ter pripomnil, da bi blago najbolje tam spravila.
 »Grem po ključ, gospod major,« in je odhitel.

Ko je bil Spedwell sam, je brž odprl kovček in vzel ven dve podolgovati cevki in ju je položil na dno škatle. Komaj jo je utegnil zapreti, že se je vrnil komisar s ključi.

»Slišite, Haki, kdo je vaš radiotelegrafist?«

»Jaz sam, gospod major; včasih mi pomaga neki Kitajec. Od-dajnik je v moji kabini. Toda čemu sprašujete?«

Major mu je izročil ključ, svoje škatle in kovčka in mu za-hičal: »Kadar boste prejeli mojo brzojavko »Vse dobro!« tedaj od-prite in vrzite vsebino iz škatle kar v morje. Se lahko zanesem na vas, Haki?«

Haki je prikimal in ga ves preplašen pogledal: »Saj dobro ve-ste! Vse bom naredil, kot želite... Je morda kaj tihotapstva?« se je na koncu zvito posmešnil. Spedwell pa mu ni odgovoril in se je obrnil.

XXX.

Jože Bray je prišel v Lynnovo stanovanje malo po deseti zve-čer. Bilo je temno in oblačno in se je pripravljalo na nevihto. Sta-ri je bil ves vznemirjen in je pričakoval, da se bo spet kaj zani-mi-vega pripetilo.

»Pametno, Cliff, da si mi ukazal, naj pridem skozi zadnja vra-ta, da me nihče ne opazi,« je pozdravil ves zasopel. »Ni več potre-ba previdnosti,« je skomignil Clifford. »Fing-Ho že prav dobro ve, da si še živ...«

TEDENSKI KOLEDARČEK

29. junija, nedelja: Peter in Pavel
30. junija, ponedeljek: Emilijana, Milica
1. julija, torek: Teobald, Bogoslav
2. julija, sredo: Ozon
3. julija, četrtek: Hijacint, Neža
4. julija, petek: Urh, Uroš
5. julija, sobota: Ciril in Metod

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 25. junija si dobil, oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	82—84 lir
100 francoskih frankov	130—133 lir
funt šterling	1700—1760 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	15—16 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	710—712 lir
napoleon	4700—4850 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 29. junija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 16.00 Moški zbor Slovan iz Padrič; 17.00 L. Bonelli - A. de Benedetti: Človek, ki se smeje, komedija v 3 dej. Igrajo člani RO; 21.30 Narava poje v pesmi: »Klas na njivi«; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 V svetu jazza; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

Ponedeljek, 30. junija, ob: 11.30 Predavanje: »Novo bogastvo človeštva«; 18.00 Bach: Partita št. 1 v h-molu; 18.55 Ženski vokalni kvartet »Večernica«; 19.15 Radijska univerza: Nekaj o surovinah: (5.) »Železo kot surovina za veliko industrijo«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 Gioacchino Rossini: »Viljem Tell«, opera v 4 dej. Prvo in drugo dejanje.

Torek, 1. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.00 Simfonični koncert, dirigira Dean Dixon. R. Strauss: Don Juan - simfonična pesnitev; De Falla: Triogel-nik - balet. Igra ork. Tržaške filharmonije; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Operna glasba; 21.00 Obletnica tedna: »Giacomo Leopardi - 160. obletnica rojstva«; 21.20 Gioacchino Rossini: »Viljem Tell«, opera v 4 dej. Tretje in četrto dej.; 22.15 Ruska miselnost in Zahod: (6.) »Človek pred smrtjo — Lev Tolstoj«.

Sreda, 2. julija, ob: 11.30 Žena in dom, obzornik za ženski svet; 13.30 Lahke melodije; 18.00 Haydn:

Simfonijska št. 45 v fis-molu; 19.15 Sola in vzgoja: prof. Iv. Theuerschuh: »Koristno izrabimo počitnice«; 21.00 Geno R. Senečič: »Dama v zelenem«, komedija v 3 dej. Igrajo člani RO.

Četrtek, 3. julija, ob: 13.30 Lahka glasba; 18.00 Stravinski: »Le baiser de la Fée«; 18.30 Širimo obzorja: Tehnika ustvarja nov svet: (3.) »Zgodba o nafti«; 18.50 Vokalni tercet »Metuljček«; 19.15 Radijska univerza: Mednarodne organizacije: (1.) »Zgodovinski pregled razvoja mednarodne skupnosti«; 22.00 Sodobna književnost in umetnost: Vojslav Molè: »Ruska umetnost«; 22.30 Schubert: Fantazija v C-duru, op. 15 — Popotnik.

Petek, 4. julija, ob: 11.30 Brezobvezno — drobšč od vsepovsod in... Življenja in usode: »Maria Pastanella Altavilla«; 18.00 Velika dela slavnih mojstrov; 19.15 Znanost in tehnika: »Odkritje nevtrina«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija, Pekel, 21. Spev (v prevodu dr. A. Gradnika - razlaga dr. Janko Jež).

Sobota, 5. julija, ob: 13.30 Lahke melodije; 15.00 Cajkovski: Fantazija; 15.45 Ansambel Srečko Dražil; 16.00 Radijska univerza: Zgodovina nastanka mest v Italiji: (11.) »Dom v srednjeveškem mestu«; 17.00 Slovenski samospeli; 18.00 Oddaja za najmlajše: Lelja Rehar: »Deklica in pošast«. Igrajo člani RO; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Dramatizirana zgodba: Mario Casacci: »Dolga noč na avtocesti«. Igrajo člani RO.

SOLSKA OBVESTILA

Industrijski strokovni tečaj v Dolini obvešča, da bo šolska razstava otvorjena v soboto, 28. junija, ob 15. uri. Odprta bo tudi v nedeljo, 29. junija, od 8.30 do 19. ure.

Slovenska nižja industrijska strokovna šola v Trstu (Rojan, ul. Montorsino 8/III) priredi ob zaključku šolskega leta **razstavo deških in dekliških ročnih del in risb**. Razstava bo odprta od nedelje, 29. junija, do petka, 4. julija, in sicer vsak dan od 9. do 12.30 in od 15. do 19. ure.

Zaključna sveta maša za dijake učiteljskega, trgovske akademije in trgovske strokovne šole v Trstu bo v ponedeljek, 30. junija, ob 8.30 v cerkvi pri Sv. Ivanu. Po maši naj pridejo vsi učenci na šole, kjer prejmejo šolsko spričevalo.

Na slovenski višji realni gimnaziji v Trstu se prične zrelostni izpiti dne 2. julija ob 8.30 s pisnim izpitom iz italijanščine.

Slovenska industrijska šola v Nabrežini priredi tudi letos razstavo izdelkov svojih učencev in učenk; razstava bo odprta 28. in 29. junija.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20
Telefon 29-477

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 490: Nekateri mladi vršički mojih breskev imajo nekam zvite liste, ki so manj zeleni kot drugi. Tudi les vršičkov je bolj bled. Drevesca je očitno napadla neka bolezen. Kakšna je ta bolezen in kako jo odpravim?

Odgovor: To je skoraj gotovo tako imenovana bela bolezen breskev (mal bianco), ki pa ni nič drugega kot oidij, podoben tistemu, ki napada trte. Tudi zdravljenje, oziroma preprečevalno sredstvo je isto, in sicer žveplo. Svetujemo pa, da rabite škropilno koloidalno žveplo (zolfo colloidale ali cosan), in sicer 15 gramov žvepla za 10 litrov škropila. Najprej premešajte določeno količino žvepla z nekaj vode, nato dolijte ostalo vodo in poškropite. Ne uporabljajte večjih količin žvepla, zlasti v vročih dneh.

ŽENSKI KOTIČEK

MODA NAS VEDNO S ČIM PRESENETI

Značilno je, da nam moda letos svetuje raznovrstne malenkosti, ki naj bi poživile obleko ali plašč. V tujih modnih revijah na primer opazimo, da se je na letošnjih spomladanskih oblekah pojavilo cvetje, in sicer bela šmarnica, vrtnice, marjetice in tulipani. Obleko navadno kombinirajo s cvetom v pasu, na rami in ob vratnem izrezu. Letos močno poudarjajo še eno malenkost: enobarvne obleke kombinirajo z belim ovratnikom, belo pentljo in z belo obrobljenimi gumbi. Naslednja modna podrobnost bi bil nakit. Gotovo ste že slišale o dolgih, v več vrst nabranih biserih. Ti so namreč spet moderni, kot so tudi različni drugi obeski na dolgih verigah. Uhanov tudi letos ne pogrešamo. Pasovi imajo še vedno gladka, podolgovata ali visoka. Čevlji so iz dveh barv, čeprav so enobarvni še vedno moderni in elegantni.

Kaj pa barve? Zdi se, da v letošnji modi spet prevladuje bela barva. Bele so lahko bluza, rutica, torbica, klobuček, rokavice in čevlji. Poleg bele barve so zlasti pogosti še rumeni, svetlozeleni, modri, rdeči in ciklamno rožnati odtenki.

»Prav zares?... Pa mi je bilo tako všeč, da sem igral vlogo mrtvega... toda ti, kako znaš, da on ve...« »Malo s prigovarjanjem, malo s podkupnino sem si pridobil nekega Perkinsa, ki je pri Narthu v službi. Pa o Ivanki si kaj zvedel?«

»Eh... saj si mi prepovedal telefonirati.«

»Ne veš niti, ali se je vrnila domov? Sicer pa zaradi nje sem skoraj miren,« je vzdihnil. »Poslali so za njo varuha, ki je ne spusti niti za trenutek izpred oči... Nocoj bom zvedel, kam je šla.«

»Toda če se kaj spoznaš na Scotland Yardu,« je silil Bray, »čemu ne ukažeš tistega lumpa Fing-Hoja kar zapreti?«

»Če bi se le moglo, toda pravijo, da nimajo proti njemu dovolj dokazov. Sicer pa boš kmalu lahko speznal dobrega policista Willinga, ki pojde z nami k reki... Ali znaš plavati?«

»Za Boga, kakšno vprašanje! Imel si me vedno za nerodo, toda povem ti, da petdesetletnik velja za dva po petindvajset let.«

Ne dolgo potem je že prišel točno ob določeni uri narednik Willing, ki je po svoji zunanosti popolnoma odgovarjal sliki, katero je imel Bray o tajnih detektivih.

Visok, suh, olivne polti in odrezavih kretenj je bil klasični tip policijskega nadzornika; Jože Bray ga je poslušal kar z odprtimi usti.

»Ali veste, da sem davi ukazal natančno preiskati ladjo Umgeni,« je dejal Willing Cliffordu. »Nocoj bo odplula.«

»Vem!«

»Našlo se ni pa nič. Morda so tihotapsko blago prekrcali na Umveli. Obe ladji sta tik skupaj vsidrani in sta si podobni kot dvojčka. Umveli pa bo odplula šele čez mesec dni. Pa o agentu Longu, ki je imel nalogo paziti na gospodično, ne veste nič?... Ne? Sem mislil, da je poročal naravnost Vam, ker pri nas se sploh ni

oglasil. Vsekakor čudna zadeva... Toda povejte mi, gospod Lynne, kaj pravzaprav namerava tisti Kitajec Ping-Fu... Fin-Ču ali kakor se vruga že imenuje?«

»Fing-Ho? O, nič posebnega! Še kar skromen je; pomislite, da bi rad v Neheškem kraljestvu ustanovil novo dinastijo. On bi pa rad postal prvi cesar. Generalov za svojo vojsko bo našel, kolikor bo hotel, ker poglavitno, da kdo na Kitajskem zmaga in je polna mošnja.« »Pa tisti Narth, kakšen človek je?« je vprašal policist. »Ne znam ga označiti; tudi ne vem, v čem bi mogel biti Kitajcu koristen.«

»O, o pravem času se že zna narediti dragocenega. Ima zveze v trgovskem svetu in na borzi... zna imenitno ribariti v kalnem. Seveda... oni lump si ga je že ukrotil z nekim posojilom, katerega ne bo mogel nikoli vrniti. Dokler je živ, se ne bo rešil iz zanke. Tistega rumenca pa je treba zgrabiti, in sicer je že skrajni čas,« je pogledal na uro. »Na pomolu nas že čaka motorni čoln. Ste oboroženi, inšpektor?« »Imam s svinčcem napolnjeno gumijevko. Ta je bolj gotova kot samokres. Toda ne bo potreba, ker sem Umgeni preiskal do dna...«

»To ni važno,« je pripomnil Clifford, »mene zanima ona druga ladja, Umveli.«

»Saj bo odplula šele čez mesec dni...«

»Nič res, Umveli bo še nocoj dvignila sidro.«

»Ha, ha,« se je zasmejal nadzornik »se vidi, da niste v teh stvarih izkušeni, gospod Lynne! Umveli ne more izpluti iz Temze. Ob ustju je carinski urad in, če niso papirji v redu, ne more ven, to Vam jamčim jaz!«

»Papirji Umveli bodo v polnem redu,« je pribil Clifford z gotovostjo.

(Dalje)